

Voorzitter: Vondeling

Tegenwoordig zijn 145 leden, te weten:

Aantjes, Aarts, Abma, Albers, Van Amelsvoort, B. Bakker, M. Bakker, Beckers-de Bruijn, Ter Beek, De Beer, Beinema, Van den Bergh, Beumer, Blaauw, J. J. P. de Boer, Boersma, Bolkestein, De Boois, Braams, Braks, Bremen, Brinkhorst, Van den Broek, Castricum, G. M. P. Cornelissen, P. A. M. Cornelissen, G. C. van Dam, M. P. A. van Dam, Dankert, Dees, Deetman, Van Dijk, Dijkman, Van Dis, Van der Doef, Dolman, Drenth, Duisenberg, Van Eekelen, Engwirda, Epema-Brugman, Van Erp, Evenhuis-van Essen, Eversdijk, Faber, Frinking, Gerritse, Geurtsen, Ginjaar-Maas, De Graaf, Guathérie van Weezel, Van der Gun, Haas-Berger, De Hamer, Hartmeijer, Van der Hek, Hermans, Hermsen, Van Houwelingen, Jacobse, Jansen, Jokes, Kappeyne van de Coppello, Keja, Van Kemenade, Klein, Kleisterlee, Knol, Koekoek, Kolthoff, Kombrink, Konings, Korte-van Hemel, De Korte, Kosto, Krouwel-Vlam, De Kwaadsteniet, Lambers-Hacquebard, Lange-dijk-de Jong, Lansink, Lauxtermann, Van Leeuwen, Van Leijenhorst, Van der Linden, Lubbers, Meijer, Mertens, Mollleman, Mommersteeg, Moor, Van Muiden, Muller-van Ast, Nijhof, Nijpels, Nypels, Van Ooijen, Patijn, Ploeg, Poppe, Portheine, Pronk, Rienks, Rietkerk, Roels, Roethof, Van Rooijen, Van Rossum, Salomons, Van der Sanden, Schaapman, Schaefer, Scherpenhuizen, Scholten, Seijben, Van der Spek, Spieker, Stemerding, Van der Stoel, Stoffelen, Terlouw, Van Thijn, Tolman, Den Uyl, Veerman, Vellenga, Van de Ven, Verbrugh, Verkerk-Terpstra, Vondeling, Voogd, De Voogd, De Vries, Vrijlandt-Krijnen, Waalkens, Waltmans, Wijzers, Wessel-Tuinstra, Westerterp, Wisselink, Wolff, Wöltgens, Worrell, Zeevalking en Van Zeil,

en de heren Van Agt, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, Wiegel, Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, Van

der Klaauw, Minister van Buitenlandse Zaken, De Ruiter, Minister van Justitie, Pais, Minister van Onderwijs en Wetenschappen, Andriessen, Minister van Financiën, Kruisinga, Minister van Defensie, Beelaerts van Blokland, Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Tuijnman, Minister van Verkeer en Waterstaat, Van Aardenne, Minister van Economische Zaken, Van der Stee, Minister van Landbouw en Visserij, Albeda, Minister van Sociale Zaken, mevrouw Gardeniers-Berendsen, Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, de heren Ginjaar, Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, De Koning, Minister voor Ontwikkelingssamenwerking, Peijnenburg, Minister voor Wetenschapsbeleid, Van der Mei, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, mevrouw Haars, Staatssecretaris van Justitie, de heren Koning, Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, De Jong, Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, Hermes, Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, Nooteboom, Staatssecretaris van Financiën, Van Lent, Staatssecretaris van Defensie, Brox, Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, mevrouw Smit-Kroes, Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, de heren Hazekamp, Staatssecretaris van Economische Zaken, Beyen, Staatssecretaris van Economische Zaken, De Graaf, Staatssecretaris van Sociale Zaken, mevrouw Kraaijeveld-Wouters, Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, de heer Wallis de Vries, Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, en mevrouw Veder-Smit, Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Notenboom en Berkhouwer, wegens verblijf buitenslands;

Minister van der Stee heeft mij meegedeeld, dat hij in de komende dagen het EEG-visserijberaad in Brussel bij moet

wonen en dus dan verhinderd zal zijn de vergaderingen der Kamer bij te wonen.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Ingekomen zijn brieven van de leden Koning, Van der Mei, Hazekamp, Smit-Kroes, Veder-Smit, Kraaijeveld-Wouters en Hermes, die hebben bedankt voor hun lidmaatschap in verband met hun benoeming tot Staatssecretaris;

van de leden Giphart-Jabaaij, Niesse, Van den Anker, Van Mierlo, De Kam en Duinker, die allen teruggetreden zijn ten behoeve van oud-ministers, die naar aanleiding van de uitslag van de verkiezingen van 25 mei 1977 ook in de Kamer kwamen, maar wegens de onverenigbaarheid van beide functies na drie maanden moesten bedanken;

van onze collega Van der Lek, die zich genoodzaakt zag, om strikt persoonlijke redenen te bedanken.

De tekst van de brief van de heer Van der Lek luidt:

Bilthoven, 7 januari 1978

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer

Geachte Voorzitter,

Hierbij deel ik u mee dat ik besloten heb met ingang van 16 januari 1978 mijn lidmaatschap van de Kamer te beëindigen. De redenen daarvoor zijn strikt persoonlijk. Eén van de redenen is dat mijn gezondheidstoestand mij niet langer toelaat de functie zo te vervullen als ik meen dat dat behoort te gebeuren. Onder die omstandigheden acht ik het niet juist, tegenover mijn kiezers en mijn partij, de post in de Kamer langer te blijven bezetten. Ik ben ervan overtuigd dat ik mij, na een kortere of langere herstelperiode, ook op andere plaatsen in de maatschappij voor mijn overtuiging en voor de strijd voor socialisme en vrede zal kunnen inzetten.

Bij deze gelegenheid wil ik alle medewerkers van de Kamer graag bedanken voor de bereidwillige en collegiale

Voorzitter

wijze waarop zij altijd klaarstonden om mij en mijn vaak lastige fractie bij te staan, en alle kollega's kamerleden en niet in de laatste plaats uzelf voor de sfeer van samenwerking en tolerantie waarin ik al die jaren heb mogen werken.

Ik hoop u allen in ander verband nog vaak te mogen ontmoeten.

Met vriendelijke groet,
w.g. Van der Lek

Mijnzijdig heb ik behoefte de heer Van der Lek te bedanken voor zijn bijzonder grote toewijding en inspanningen en voor zijn collegiale houding in de 9½ jaar, dat hij lid van deze Kamer was.

Van de inhoud van deze brieven is mededeling gedaan aan de voorzitter van het Centraal Stembureau en aan de Minister van Binnenlandse Zaken.

Deze brieven worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: De teksten van de overige brieven zullen worden opgenomen aan het einde van deze weekeditie.¹

Ik geef het woord aan de heer Vellenga tot het uitbrengen van verslag namens de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven.

De heer **Vellenga**, voorzitter van de commissie:

Mijnheer de Voorzitter!

De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven heeft de eer te rapporteren, dat zij, na onderzoek van de in haar handen gestelde stukken, eenparig tot de conclusie is gekomen, dat de heren B. Bakker te Linschoten, M. Beinema te Middelburg, J. D. Blaauw te Julianadorp, F. Bolkestein te 's-Gravenhage, W. J. Deetman te Gouda, W. F. Duisenberg te Scheveningen, A. A.

M. E. van Erp te Best, G. Gerritse te Soest, J. A. van Kemenade te Wassenaar, J. Pronk te Krimpen aan den IJssel, H. J. L. G. Seijben te Belfeld, A. G. van der Spek te Amsterdam, A. Stermerdink te 's-Hertogenbosch, M. van der Stoel te 's-Gravenhage en J. M. den Uyl te Amsterdam terecht zijn benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacatures, ontstaan door het ontslag nemen door respectievelijk de heer A. J. Hermes, het niet aannemen van de benoeming van mevrouw E. A. Haars, het ontslag nemen van de heer H. E. Koning, mevrouw E. Veder-Smit, de heren D. F. van der Mei en D. Duinker, mevrouw N. Smit-Kroes, mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters, de heren C. A. van den Anker, G. A. Q. Niessen, Th. M. Hazekamp, B. van der Lek, A. A. G. van Mierlo, C. A. de Kam en mevrouw Giphart-Jabaaij.

Installatie van zestien nieuwe leden van de Tweede Kamer

Vellenga

De commissie heeft derhalve de eer voor te stellen als lid der Kamer toe te laten de heren B. Bakker, M. Beinema, J. D. Blaauw, F. Bolkestein, W. J. Deetman, W. F. Duisenberg, A. A. M. E. van Erp, G. Gerritse, J. A. van Kemenade, J. Pronk, H. J. L. G. Seijben, A. G. van der Spek, A. Stermerdink, M. van der Stoel en J. M. den Uyl, nadat zij de voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zullen hebben afgelegd.

De commissie verzoekt het volledige rapport in de Handelingen te doen opnemen.

De **Voorzitter**: Ik dank de commissie voor haar verslag en stel voor, dienovereenkomstig te besluiten.

Daartoe wordt besloten. [Het rapport is opgenomen aan het eind van deze weekeditie.]²

De **Voorzitter**: De heren Boersma – tot wiens toelating al is besloten in de vergadering van 22 december 1977 – B. Bakker, Beinema, Blaauw, Bolkestein, Deetman, Duisenberg, Van Erp, Gerritse, Van Kemenade, Pronk, Seijben, Van der Spek, Stermerdink, Van der Stoel en Den Uyl zijn in het gebouw van de Kamer aanwezig om de bij de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden voorgeschreven eden (verklaring en beloften) af te leggen. Ik verzoek de heer griffier hen binnen te leiden.

Nadat zij door de griffier zijn binnengeleid, leggen de heren Blaauw, Boersma, B. Bakker, Beinema, Deetman, Duisenberg, Van Kemenade en Seijben in handen van de Voorzitter de vereiste eden af en leggen de heren Bolkestein, Van Erp, Gerritse, Pronk, Van der Spek, Stermerdink, Van der Stoel en Den Uyl in handen van de Voorzitter de vereiste verklaring en beloften af.

De **Voorzitter**: Ik wens u geluk met uw benoeming en verzoek u in ons midden plaats te nemen.

Dan zijn ingekomen de volgende afschriften van Koninklijke besluiten:

de nummers 1 t/m 3 van 19 december 1977, de nummers 1 t/m 10 van 28 december 1977, de nummers 1 t/m 3 van 3 januari 1978 en de nummers 1 en 2 van 9 januari 1978, met het ontslag aan dertien ministers en zeven staatssecretarissen, de herbenoeming van een minister en de benoeming van vijftien ministers en vijftien staatssecretarissen. Het nieuwe kabinet is thans samengesteld als volgt:

A. A. M. van Agt, Minister-President, Minister van Algemene Zaken;

H. Wiegel, Minister van Binnenlandse Zaken, tevens Vice-Minister-President;

C. A. van der Klaauw, Minister van Buitenlandse Zaken;

J. de Ruiter, Minister van Justitie;

A. Pais, Minister van Onderwijs en Wetenschappen;

F. H. J. J. Andriessen, Minister van Financiën;

R. J. H. Kruisinga, Minister van Defensie;

P. A. C. Beelaerts van Blokland, Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

D. S. Tuijnman, Minister van Verkeer en Waterstaat;

G. M. V. van Aardenne, Minister van Economische Zaken;

A. P. J. M. M. van der Stee, Minister van Landbouw en Visserij, tevens belast met de Nederlands-Antilliaanse Zaken;

W. Albeda, Minister van Sociale Zaken;

M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen, Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;

L. Ginjaar, Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne;

J. de Koning, Minister voor Ontwikkelingssamenwerking;

M. W. J. M. Peijnenburg, Minister voor Wetenschapsbeleid.

Tot staatssecretaris zijn benoemd:

D. F. van der Mei, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken;

E. A. Haars, Staatssecretaris van Justitie;

H. E. Koning, Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken;

K. de Jong en A. J. Hermes, Staatssecretarissen van Onderwijs en Wetenschappen;

A. Nooteboom, Staatssecretaris van Financiën;

C. L. J. van Lent, Staatssecretaris van Defensie;

G. Ph. Brokx, Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

N. Smit-Kroes, Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat;

Th. M. Hazekamp en K. H. Beyen, Staatssecretarissen van Economische Zaken;

L. de Graaf, Staatssecretaris van Sociale Zaken;

J. G. Kraaijeveld-Wouters en G. C. Wallis de Vries, Staatssecretarissen van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;

E. Veder-Smit, Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Deze stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

Leden

Ingekomen stukken
Regeringsverklaring

De **Voorzitter**: De overige ingekomen stukken staan op een lijst, die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik ook voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van deze vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met deze voorstellen heeft verenigd.

Ik geef het woord aan de voorzitter van de Raad van Ministers tot het afleggen van een **regeringsverklaring**.

□

Minister-President **Van Agt**: Mijnheer de Voorzitter! Het is een goed gebruik dat een aantredend kabinet in de aanhef van de regeringsverklaring dank uitsprekt voor hetgeen de ambtsvoorgangers in 's lands belang hebben verricht.

De leden van het vorige kabinet hebben hun taak niet alleen vervuld gedurende een uitzonderlijk lange periode – bijna de volle kabinetstermijn plus een zevental maanden durende formatie – maar ook onder soms zeer moeilijke omstandigheden en niet zonder tegenslag. In het bijzonder richten zich deze woorden van erkentelijkheid tot de heer Den Uyl, die als minister-president zijn gaven van hoofd en hart ten volle heeft aangewend in het vervullen van zijn ambt.

Kabinetformatie

Het kabinet dat zich vandaag bij de Tweede Kamer aandient, is voortgekomen uit de langdurigste formatie die ons land ooit heeft gekend. Voor het laatste deel daarvan weet ik mij jegens de Kamer dadelijk verantwoordelijk. Die verantwoordelijkheid heeft met name betrekking op het aanvaarden van mijn benoeming tot formateur, met de opdracht een kabinet te vormen dat mag vertrouwen in voldoende mate steun in de volksvertegenwoordiging te ondervinden. Die verantwoordelijkheid draag ik ook voor hetgeen ik als formateur heb gedaan om dit kabinet op de been te brengen: het aanzoeken van kandidaat-ministers en het maken van een politieke overeenkomst met de voorzitters van de Tweede-Kamerfracties van het CDA en de VVD over de vraag aan welke departementen staatssecretarissen zouden worden verbonden en welke politieke signatuur deze zouden dragen. Mijn tekst voor een moment verlatend: ik feliciteer de voorzitter van de fractie van het CDA, die heden 55 jaar wordt. Het spreekt vanzelf, dat ik vervolgens medeverantwoordelijk ben

Van Agt

geworden voor de benoemingen van de staatssecretarissen die na de totstandkoming van het kabinet hebben plaatsgevonden.

Door de opdracht tot formatie aan te nemen, heb ik mij tevens verantwoordelijk gemaakt voor de uitkomsten van het informatiewerk van professor Van der Grinten, die aan mijn daarop volgende formatie mede ten grondslag kwamen te liggen.

Daar is allereerst zijn constatering, dat over de vorming van een kabinet van PvdA, CDA en D'66 geen overeenstemming kon worden bereikt, en dat hetzelfde gold voor andere door hem onderzochte combinaties.

Vervolgens hebben onder leiding van de heer Van der Grinten de fractievoorzitters van het CDA en de VVD een regeerakkoord ontworpen, dat de basis zou worden voor dit kabinet. Nadien zijn ten overstaan van de informateur afspraken gemaakt over het aantal ministers en staatssecretarissen, dat aan elk der politieke groeperingen zou worden toegekend. Ook werd overeenstemming verkregen over de politieke verkaveling van de ministersposten. Een soortgelijke afspraak ten aanzien van de staatssecretarissen is tijdens de formatie gemaakt.

Voordat de informateur Van der Grinten de conclusie trok, dat een kabinet van PvdA, CDA en D'66 niet te vormen bleek, is vele maanden lang geprobeerd een kabinet van die samenstelling van de grond te krijgen. Dat is niet gelukt. Het is niet aan mij in de hoedanigheid waarin ik nu voor u sta, een oordeel over die pogingen te geven. Mijn staatsrechtelijke verantwoordelijkheid als Minister-President spitst zich toe op die fasen van deze lange formatie, waarin de politieke besluiten werden genomen, op grondslag waarvan het nieuwe kabinet werd opgebouwd.

Welk staatsrechtelijk karakter draagt dit kabinet? De vraag of het al dan niet een parlementair meerderheidskabinet is, heeft al veel discussie opgeroepen. Voor de beoefenaren van het staatsrecht is dit een boeiend onderwerp. Waarop het voor mij in mijn hoedanigheid aankomt is echter de vraag of het kabinet mag vertrouwen in voldoende mate steun in de volksvertegenwoordiging te ondervinden. Die vraag heb ik bevestigend beantwoord. Dat antwoord is gebaseerd op de besluiten die de fracties van het

CDA en de VVD met betrekking tot de formatie van dit kabinet hebben genomen, waarbij ik er niet aan voorbij zie, dat een aantal leden van de CDA-fractie slechts willen uitspreken de totstandkoming van het kabinet te willen bevorderen noch beletten, maar onder de toevoeging dat zij het kabinet in loyaliteit zullen beoordelen op zijn daden. Niet alleen voldoet het kabinet aan de eis dat het mag vertrouwen in voldoende mate steun in het parlement te vinden, het is ook het kabinet dat de grootst mogelijke parlementaire binding heeft die onder de gegeven omstandigheden was te verkrijgen.

Uitgangspunten van het kabinetsbeleid

Een regeringsverklaring wordt niet alleen afgelegd om mededeling te doen van plannen en projecten van beleid, zij dient er ook toe om uiting te geven aan de grondgedachten van waaruit het kabinet zijn taak wil vervullen en aan de idealen waarop het zich richt.

Het kabinet is zich ervan bewust, dat de overheid niet bij machte is alle tekorten in onze maatschappij te verhelpen en in alle noden te voorzien. Dat kan de overheid niet en zij moet dat ook niet willen. Een overheid immers die zich wel geroepen zou voelen overal op te treden zodra mensen of groepen mensen in het maatschappelijk verkeer te kort schieten, zou een beklemmende hand op de samenleving leggen.

Dit wil niet zeggen, dat de overheid geen nieuwe taken meer zou mogen aanvaatten naast de vele die zij al op zich heeft genomen gedurende de ontwikkeling van hoedster van de openbare orde en rust naar verzorgingsstaat. Zij zal dat wel degelijk mogen en zelfs moeten doen wanneer het lenigen van maatschappelijke nood of het opheffen van onrecht, door onmacht of onwil, niet uit de maatschappij zelf te verwachten is.

Al vinden wij het nodig dat de overheid zich hoedt voor een onmatige bemoeiing met het maatschappelijk leven, wij minimaliseren haar functie niet.

Waarom deze uitspraak over de verhouding tussen het overheidsbestuur en de bestuurden? Vooral omdat wij hoge waarde toekennen aan de eigen verantwoordelijkheid die mensen dragen voor eigen en elkaars welzijn. Het besef van die verantwoordelijkheid

kan vervagen wanneer de idee postvat dat – om enige waarden te noemen – hulpvaardigheid aan mensen die men nabij aantreft, thuis of in het werk, bereidheid om veeleisende en ondankbare diensten te verlenen, spaarzin en soberheid, overbodig zijn geworden omdat het, waar zich nood voordoet, aan de overheid zou zijn daarin te voorzien.

Mensen verantwoordelijk stellen betekent niet hen opscheppen met moeilijkheden waaraan zij zelf het hoofd niet kunnen bieden. Wat het wel betekent is mensen ernstig nemen, in hun waarde laten, niet verkinderlijken door hun elk probleem uit handen te nemen en hun de kans geven zich te ontplooiën, ook in dienstbaarheid aan anderen.

Wij zullen ons werk laten bepalen door bekommernis om mensen in verdrukking en eerbiediging en ondersteuning van verantwoordelijkheid van mensen voor eigen en elkaars welzijn. Onze gezamenlijke inspanningen dienen gericht te worden op verwerking van een maatschappij die aan drie voorwaarden voldoet. De eerste voorwaarde is gerechtigheid die, onder meer, noodzaakt tot erkenning van de gelijkwaardigheid van alle mensen. De tweede voorwaarde is ontplooiing die enerzijds inhoudt dat de mensen naar behoren in staat worden gesteld om mede te bepalen onder welke omstandigheden zij hebben te leven en te werken, en anderzijds dat de mensen delen in de verantwoordelijkheid voor de inrichting van de wereld om hen heen. De derde voorwaarde is zorgvuldigheid, die verplicht tot voeren van een verantwoord beheer over de natuur die ons ter beschikking staat.

In hetgeen volgt zullen deze grondgedachten hun uitwerking vinden. Daarbij moet en mag ik mij beperkingen opleggen. Achter deze regeringsverklaring staat immers een tamelijk omvangrijk regeerakkoord, dat de programgrondslag van het kabinet vormt. Bovendien zijn er onderwerpen, waarover heel belangrijke, waarover het kabinet zich in de enkele weken van zijn bestaan nog geen volledig oordeel heeft kunnen vormen. Dit geldt met name voor een aantal beleidsvoorstellen en wetsontwerpen, die wij hebben aangetroffen als erfenis van het vorige kabinet. Het spreekt vanzelf dat wij u daarover zo spoedig mogelijk uitsluitel zullen verschaffen.

Minister-President Van Agt bij het uitspreken van de regeringsverklaring

Welzijn

Mijnheer de Voorzitter! De grondgedachten die ik verwoordde, zullen vooral tot uitdrukking komen in de zorg voor het welzijn van de burgers, de verbetering van hun opleiding en vorming en van het milieu waarin zij leven. Het kabinet zal zich in het bijzonder inspannen voor groepen in achterstandsituaties, zoals de werklozen, gehandicapten en bejaarden die in behoeftige omstandigheden verkeren, buitenlandse werknemers en andere culturele minderheden. Daarbij gaat het er mede om te voorkomen dat tot deze groepen behorende mensen in isolement geraken en te bewerkstelligen dat zij op gelijke voet deelnemen aan het maatschappelijk leven.

In het welzijnsbeleid zullen decentralisatie en herverdeling van overheidstaken worden doorgezet. Met het oog daarop hechten wij grote waarde aan de totstandkoming van een kaderwet voor het specifieke welzijn. Studies worden verricht naar financieringsystemen die aan de herverdeling van overheidstaken concrete vorm moeten geven. Inspraak van de bevolking in wijk, gemeente en provincie bij de voorbereiding van welzijnsvoorzieningen zal worden bevorderd. Het kabinet zal in het welzijnswerk sterkere nadruk leggen op de rol van vrijwilligers. Met inachtneming van waarborgen voor doelmatigheid, kwaliteit en democratisering van dit werk, zal het particulier

initiatief in de zin van zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid worden ondersteund.

Met voortvarendheid zal een vervolg worden gegeven aan het waardevolle werk van de Commissie van Advies inzake het democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen in de maatschappelijke en sociaal-culturele sfeer, zoals ziekenfondsen, instellingen voor maatschappelijke dienstverlening en woningbouwcorporaties. Het is immers van belang dat cliënten en medewerkers meer bij het beleid en beheer worden betrokken, zulks met inachtneming van het doel en de identiteit van deze instellingen en organisaties.

Op het wetsontwerp tot wijziging van de Omroepwet dat bij de Tweede Kamer aanhangig is, zal spoedig een nota van wijzigingen worden ingediend. Van de twee zogenaamde ont koppelingen zal alleen de ont koppeling van lidmaatschap en betaling van omroepbijdrage worden voorgesteld. Wij zullen ons nader beraden over wettelijke maatregelen tot behoud van de onafhankelijkheid en de redactionele verscheidenheid van persorganen. Het beleid op het terrein van de cultuur zal voortbouwen op de in de afgelopen jaren in gang gezette ontwikkeling. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de positie van de scheppende kunstenaar. Op korte termijn zullen wij ons standpunt over de verdere aanpak van het jeugdbeleid bepalen en daarbij

het eindrapport van de Gemengde Interdepartementale Werkgroep Jeugdwelzijnsbeleid betrekken.

Het kabinet zal een doelbewust emancipatiebeleid voeren als geïntegreerd onderdeel van het algemeen beleid. Daarbij zullen de adviezen van de Emancipatiecommissie worden betrokken. Speciale aandacht zal worden besteed aan studie- en beroepenvoorlichting, her- en bijscholing en aan verantwoorde opvang van kinderen. Emancipatieactiviteiten van vrouwenorganisaties en andere groepen kunnen rekenen op een positief onthaal. Discriminerende bepalingen in de wetgeving zullen worden weggenomen. Hetzelfde geldt voor ongerechtvaardigde verschillen in rechtspositie tussen verschillende samenlevingsvormen. In het personeelsbeleid van de overheid zal grote aandacht worden gegeven aan het realiseren van gelijke kansen voor vrouwen en mannen in alle functies; deeltijdarbeid zal worden bevorderd.

Onderwijs en wetenschappen

Het kabinet beschouwt de zorg voor vorming, onderwijs en wetenschappen als een hoeksteen van zijn beleid. Het onderwijsbeleid zal zijn gericht op drie doelstellingen.

Ten eerste: het bevorderen van persoonlijke ontplooiing. Elke leerling moet onderwijs en vorming kunnen krijgen, die passen bij zijn eigen aard

Van Agt

en bekwaamheden. Bijzondere aandacht zal worden gegeven aan kinderen in achterstandsituaties. Speciale zorg zal het kabinet ook besteden aan verbetering van de onderwijskansen voor meisjes en vrouwen, die in de praktijk nog steeds minder zijn dan die voor jongens en mannen. Voorstellen daaromtrent zullen zo spoedig mogelijk ter discussie aan het onderwijsveld worden voorgelegd.

Ten tweede: het bevorderen van actief en democratisch staatsburgerschap. Het onderwijs dient ieder individu te motiveren op eigen wijze, in kritische geest en in gemeenschapszin aan het maatschappelijk leven deel te nemen.

Ten derde: het bevorderen van maatschappelijke en economische weerbaarheid. Onderwijs dient mede om de overgang naar een maatschappelijke werkring zoveel mogelijk te vergemakkelijken. Overleg over de wederzijdse afstemming van onderwijs en arbeidsmarkt zullen wij daarom bevorderen. Het kabinet wil voorts over de volwasseneneducatie een nota aan het parlement aanbieden.

Bij het nastreven van deze doelstellingen zal het kabinet zich op de volgende uitgangspunten baseren.

In de eerste plaats zal de eigen aard van het openbaar en van het bijzonder onderwijs worden gewaarborgd.

In de tweede plaats kent het kabinet grote betekenis toe aan ontwikkelingen in het onderwijsveld zelf. Het beoogt, dat het in stand houden van goed onderwijs, het aanbrengen van verbeteringen en het werken aan vernieuwingen, staan of vallen met de inzet van de onderwijsgeevenden.

Als derde uitgangspunt geldt, dat bij de toedeling der middelen scherp zal worden gelet op het doelmatig gebruik ervan.

Het vierde uitgangspunt is dat, waar mogelijk, de inspraak van betrokkenen bij het onderwijs wordt gestimuleerd.

De daling van het aantal geboorten in ons land heeft reeds op dit moment duidelijke gevolgen voor de werkgelegenheid in het primair onderwijs. De werkloosheid onder kleuterleidsters en onderwijzers is de afgelopen jaren tot een hoog peil opgelopen en dreigt in snel tempo verder toe te nemen. In nauw overleg met organisaties van betrokkenen willen wij een actieplan opstellen, gericht op het in evenwicht brengen van vraag en aanbod in deze sector van de arbeidsmarkt. Een nota hierover zal aan het parlement worden aangeboden.

Het primair onderwijs is van essentiële betekenis voor de ontwikkelingskansen van iedereen. Het zal daarom in het onderwijsbeleid de hoogste prioriteit krijgen. De integratie van kleuter- en lager onderwijs zal met kracht worden gestimuleerd. Wij zullen bevorderen dat een wettelijke regeling op het basisonderwijs tot stand komt en een overgangswet, nodig voor de invoering van het nieuwe bestel. Op het reeds ingediende wetsontwerp op het basisonderwijs zal een nota van wijzigingen worden ingediend.

In samenhang met de integratie van kleuter- en lager onderwijs en met de ontwikkelingen in het buitengewoon onderwijs, zal de integratie van de opleidingen van kleuterleidsters en van onderwijzers met voortvarendheid worden bevorderd.

Ter ondersteuning van een doelmatig beleid – ook bij de vernieuwing van het onderwijs – zal de Regering op zo kort mogelijke termijn een inventarisatie naar kwaliteit en kwantiteit laten maken van het huisvestingsbestand voor onderwijkskundige doeleinden. Tevens zullen van de behoeften aan huisvesting nieuwe prognoses worden gemaakt.

De aansluiting van het voortgezet op het basisonderwijs zal bijzondere aandacht krijgen. Met het oog daarop zullen experimenten met het onderwijs aan 11- tot 14-jarigen worden mogelijk gemaakt.

Wij staan positief tegenover ontwikkelingen in de richting van verder gaande samenwerking van algemeen voortgezet en lager beroepsonderwijs. Wij zijn voorts van plan op korte termijn een notitie over nieuwe onderwijsvormen voor 16- tot 18-jarigen uit te brengen. Veelvormigheid in het onderwijsaanbod zal kunnen bijdragen tot motivatie en optimale ontwikkeling van alle leerlingen. Ook middenschoolexperimenten zullen in dit licht dienen te worden gezien.

Om binnen de grenzen van de mogelijkheden maximaal tegemoet te komen aan de vraag naar hoger onderwijs zal meer aandacht moeten worden geschonken aan vergroting van doelmatigheid en structurele aanpassingen. Loting als toetsingsmechanisme vinden wij minder aanvaardbaar. Er zal worden gestreefd naar de opstelling van inhoudelijke criteria voor toelating tot instellingen van hoger onderwijs.

Het verrichten van wetenschappelijk onderzoek vormt een zeer belangrijk gedeelte van het werk op universiteiten en hogescholen. Het beleid zal gericht zijn op vergroting van de doelmatig-

heid, waarmee deze taak wordt vervuld. Het kabinet is voornemens wetgeving te bevorderen gericht op integratie van het hoger onderwijs.

Sprekend over het tweede-kansonderwijs wil het kabinet zijn waardering uitspreken voor talrijke MO-opleidingen; deze verdienen te worden gestimuleerd en, waar nodig, verbeterd.

Ten aanzien van de dienstverlenende instellingen ten behoeve van het onderwijs, zoals schoolbegeleidingsdiensten, zijn de eigen verantwoordelijkheid van de scholen en de vrijheid van inrichting onze uitgangspunten. Een wettelijke regeling van de verzorgingsstructuur vraagt zorgvuldige voorbereiding en grondig overleg met alle betrokkenen. Het kabinet zal dit vraagstuk, te zamen met dat van de opleidingen en van de gewenste instandhouding van kleinere scholen, mede bezien in het ruimere kader van de regionalisatie en daarover een nota aan de Kamer voorleggen.

Mijn betoog over het onderwijs afrondend, wil ik onderstrepen dat bij alle ontwikkelingen en vernieuwingen in het onderwijs, de zorg voor de kwaliteit ervan voorop staat. Er zullen criteria worden ontwikkeld die beoordeling en bewaking van die kwaliteit mogelijk maken.

Volksgezondheid

Op het gebied van de volksgezondheid bestaat al jaren een spanning tussen doelstellingen en financiële mogelijkheden. Daarom moeten wij ons richten op beheersing van het systeem van de gezondheidszorg en met name van de kosten daarvan. Voor een zo doelmatig mogelijke aanwending van de beschikbare middelen zal een grote inzet van de werkers in de gezondheidszorg noodzakelijk zijn. Mede daarom hecht het kabinet veel waarde aan zorgvuldig overleg met alle betrokkenen: het zal daarbij een beroep doen op hun medewerking en vindingrijkheid.

Om de intramurale zorg te ontlasten zullen de knelpunten in de eerstelijns en maatschappelijke gezondheidszorg zoveel mogelijk worden weggenomen. Daarbij zal worden bezien of het mogelijk is enige voorzieningen onder de AWBZ te brengen. Ook zal veel zorg worden besteed aan het beleid ter voorkoming van ziekten en ongevallen. Bij de noodzakelijke uitbreiding van de voorzieningen ten behoeve van verslaafden aan drugs en alcohol zal nadruk worden gelegd op een programma van gecoördineerde hulpverlening.

Van Agt

De Warenwet zal worden herzien, mede uit een oogpunt van voorlichting aan de consument met het oog op de volksgezondheid, de veiligheid en de milieuhygiëne. In zijn consumentenbeleid zal het kabinet de consumentenorganisaties graag betrekken.

Ruimte en milieu

Bij de ruimtelijke ordening van ons land wil het kabinet de burgers nauwer betrekken om hen meer nog in de verantwoordelijkheid daarvoor te doen delen.

Het beleid met betrekking tot de verstedelijking en de landelijke gebieden wordt voortgezet. Ook wij kennen een belangrijke plaats toe aan de instandhouding van natuur en landschap. Bij nog te nemen beslissingen met betrekking tot de Waddenzee en andere natuurgebieden blijft het behoud als onvervangbaar natuurgebied uitgangspunt en einddoel. Het kabinet hoopt spoedig met de volksvertegenwoordiging van gedachten te wisselen over de Verstedelijkingsnota. Verbetering van de levensomstandigheden in de steden – vooral in de grote – zal een belangrijk voorwerp van zorg zijn. De prioriteit van de stadvernieuwing blijft gehandhaafd. Het hanteren van de interim-saldoregeling zal worden voortgezet. Hierop kunnen aanvragen om financiële steun voor de daartoe in aanmerking komende stadsvernieuwingsgebieden worden gebaseerd. Wij zullen het op prijs stellen indien de Kamer wil meewerken aan een spoedige voortzetting van de behandeling van het reeds ingediende ontwerp van wet op de stadsvernieuwing.

De al aangekondigde steunregeling voor midden- en kleinbedrijven in stadsvernieuwingsgebieden zal binnenkort gereedkomen. In de woonomgeving, met name aan de rand van grotere steden, zullen de mogelijkheden voor openlucht recreatie worden vergroot. Een evenwichtige ontwikkeling van de groeisteden en groeikerken vormt een belangrijke voorwaarde zowel voor de stadsvernieuwing als voor de inrichting. Het kabinet zal ook voorwaarden scheppen voor het voortbestaan van oude en kleine woonkernen. De woningproductie op middellange termijn zal zo goed mogelijk worden afgestemd op de reële behoefte aan verschillende typen woningen. In het westen van het land – en zeker in de stadsgewesten – tekent zich een tekort aan woonruimte

af. Het kabinet zal met het oog daarop het meerjarenprogramma voor de woningbouw 1978/1982 nader bezien. Een verdere decentralisatie van de bemoeiingen met de woningbouw is in overweging; studies daaromtrent zijn aangevangen.

Het huur- en subsidiebeleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van de woningvoorraad en op draagkracht van de bewoner. De verhouding tussen objectsubsidies, algemene dan wel gerichte, en individuele huursubsidie is onderwerp van nadere studie. Wie de werkelijke huurwaarde van zijn woning niet kan betalen, wordt individueel gesubsidieerd. Binnen het stelsel van individuele huursubsidies wordt de positie van de laagstbetaalden niet aangetast. De spoedige totstandkoming van een Huurprijzenwet Woonruimte wordt bevorderd. Een wetsontwerp, waarbij wordt voorgesteld de huurverhoging in 1978 op 1 juli te laten plaatsvinden, zal zo spoedig mogelijk worden ingediend.

In het verkeers- en vervoersbeleid gaat het erom de veiligheid te verhogen, de schade aan milieu en landschap te beperken en het leefklimaat te verbeteren.

Ter wille van de doorstroming en de veiligheid zullen de meest storende knelpunten in het interlokale hoofdwegenet worden opgeheven. In de grote stadsgewesten zal veel aandacht worden besteed aan het openbaar vervoer, alsook aan de fietsers en de voetgangers. Het aantal verkeersslachtoffers is onaanvaardbaar hoog. Aan de bevordering van de verkeersveiligheid zal dan ook voorrang worden verleend. Daarbij gaat het niet alleen om het stellen en toepassen van voorschriften en het uitvoeren van werken, maar ook om het bevorderen van een verantwoordelijker verkeersgedrag.

Het beleid ten aanzien van het goederenvervoer zal zijn gericht op bevordering van in economisch en sociaal opzicht goede vervoersbedrijven. In overleg met de bedrijfstak zullen zij zoeken naar middelen om de bestaande overcapaciteit in het goederenvervoer over de weg en over het water te verminderen. Het stelsel van evenredige vrachtverdeling in de binnenvaart zal worden verbeterd.

Een belangrijk element van het kabinetsbeleid vormt de toetsing, aan de hand van normen en uitgangspunten, van beleid van activiteiten als die van industrie, bouw, verkeer en recreatie op hun gevolgen voor het milieu.

De Wet algemene bepalingen milieuhygiëne wordt uitgebreid tot een kaderwet. Het ligt in de bedoeling de milieuhygiënische wetgeving zodanig aan te passen dat meer maatregelen kunnen worden getroffen ter verzekering van de veiligheid buiten het bedrijf. Het kabinet streeft naar harmonisatie van het vergunningenbeleid; het verlenen van vergunningen zal kritisch worden getoetst aan de hand van de milieuhygiënische wetgeving. Studies over de economische gevolgen voor bepaalde bedrijfstakken van maatregelen tegen milieuvuiling zijn in voorbereiding.

Ter bescherming van de bodem wordt een wettelijke regeling voorbereid. Een begin zal worden gemaakt met een systematisering van de bescherming tegen milieugevaarlijke stoffen. Voor het verminderen van de verontreiniging van oppervlaktewateren met fosfaten worden nadere maatregelen voorbereid. De ten aanzien van de Oosterschelde genomen beslissingen worden gehandhaafd.

De verzwaring van de zeewaterkeringen in het kader van de Deltawet zal naar verwachting voor het belangrijkste deel in 1990 gereed zijn. Uiteraard zullen bij de verdere ontwikkeling van het uitvoeringsprogramma de zwakste dijkvakken zoveel mogelijk het eerst aan bod moeten komen. Bij de noodzakelijke verzwaring van rivierdijken zal de landschappelijke waarde van het rivierengebied zoveel mogelijk worden ontzien. De verontreiniging van de Nederlandse oppervlaktewateren door zuurstofbindende stoffen zal zoveel mogelijk in 1985 opgeheven moeten zijn. Aan de naleving van de verdragen met betrekking tot de Rijnverontreiniging zal nauwkeurig de hand worden gehouden. Overigens zal het kabinet in het kader van het internationaal milieubeleid zoveel mogelijk initiatieven ontwikkelen.

Sociaal-economisch en financieel beleid

Mijnheer de Voorzitter! Het kabinet beseft zeer wel dat het een zware opdracht heeft aanvaard. Nog steeds worstelt onze economie met een samengaan van werkloosheid en inflatie en nog steeds is het moeilijk hiertegenover een consequent en doorzichtig beleid te stellen, omdat zowel conjuncturele als structurele factoren een rol spelen. Hoewel de oorzaken van de huidige moeilijkheden grotendeels in de wereldeconomie zijn gelegen, hangt het toch in niet onbelangrijke

Van Agt

mate van ons zelf af of en in welk tempo wij deze problemen zullen overwinnen. De snelle groei van de collectieve lasten en van de reële arbeidskosten, de aftakeling van de bedrijfsrendementen en de sterke afbraak van arbeidsplaatsen zijn ontwikkelingen die gedurende vele jaren op elkaar hebben ingewerkt. Zeker, het inflatietempo is afgenomen, mede dank zij het verantwoordelijkheidsbesef van onze werkevers- en werknemersorganisaties, maar de werkloosheid is ernstiger dan het officiële cijfer van rond de 200 000 doet vermoeden. Zeer velen die hun arbeidsplaatsen hebben verloren vallen immers onder andere sociale regelingen. Daarenboven moeten wij voor de eerstkomende jaren rekening houden met een aantal verzwarende omstandigheden: het arbeidsaanbod wordt groter, een belangrijk deel van de Nederlandse kapitaalgoederen-voorraad raakt aan vervanging toe — deze zal minder arbeidsintensief zijn — en er komt een kentering in de groei van de aardgasbaten.

De doelstelling om in de jaren '80 welvaart, welzijn en werkgelegenheid te verzekeren, zal een immense inspanning vergen. Voor nu houdt deze inspanning in: versterking van het economisch draagvlak en bevordering van economische groei.

Het kabinet wil hierbij onmiddellijk aantekenen dat deze groei zich meer langs selectieve lijnen moet voltrekken. Het selectieve groeibeleid zal moeten zijn gebaseerd op normen en regels die een zo groot mogelijke zekerheid verschaffen voor een bestendige gedragslijn. Daarmee zal in onze gemengde economische orde het kader moeten worden aangegeven waarbinnen de ondernemingen zelf zorg kunnen dragen voor hun voortbestaan. Herstel van de rentabiliteit van het bedrijfsleven is geboden. Het kabinet zal met name bij steunverlening waken tegen concurrentievervalsing. Voor een duurzaam economisch herstel zullen we ons voorshands op allerlei gebied beperkingen moeten opleggen, een ieder naar zijn draagkracht. De mate waarin wij daarin zullen slagen zal bepalend zijn voor het welzijn van ons volk, jong en oud, actieven en niet-actieven. Het zal ook bepalend zijn voor onze feitelijke bijdrage aan de materiële verbetering van het levenspeil van de armsten in de wereld.

De aanspraken van de collectieve en de particuliere sector op de groei van het nationale inkomen zullen op verantwoorde wijze moeten worden ver-

deeld. Ook het vorige kabinet is tot de slotsom gekomen, dat de snelle groei van de collectieve uitgaven niet kan doorgaan; dit vanwege de samenhang tussen collectieve lasten, arbeidskosten en werkgelegenheid. Het aandeel van de collectieve uitgaven in het netto nationale inkomen is van 1960 tot 1972 jaarlijks toegenomen met 1,25 procent en van 1972 tot 1976 met 2,5 procent per jaar. Hoewel door een sterke vergroting van het financieringsstekort en door de indrukwekkende groei van de aardgasbaten de gevolgen voor de belasting- en premiedruk voorsnog beperkt zijn gebleven, moest reeds in 1975 tot een ingrijpende beleidsombuiging worden besloten. Het verslechterde economische perspectief noopt tot een versterking van deze ombuiging. Voor verdergaande lastenverzwaring zijn dus slechts beperkte mogelijkheden aanwezig.

Ook het financieringstekort heeft grenzen. Voorkomen moet worden dat door overmatige geldschepping nieuw voedsel wordt gegeven aan de inflatie. Het kabinet zal daarom de interdepartementale studiegroep begrotingsruimte opdracht geven een nadere onderbouwing te leveren van het aanvaardbare structurele begrotingstekort, en dit in nauw verband met het onderzoek dat de Centrale Economische Commissie de komende maanden zal verrichten naar de economische beleidsalternatieven voor de middellange termijn. Deze studie zal materiaal leveren voor de gewenste maatschappelijke discussie over de beleidskeuzen die zullen moeten worden gemaakt. De Regering stelt het op prijs zo spoedig mogelijk het advies van de SER over de collectieve sector te mogen ontvangen. Ook zal de Sociaal-Economische Raad op korte termijn een adviesaanvraag krijgen over het te voeren beleid op middellange termijn.

Voor het verder teruggedrukken van de inflatie blijft ook het prijsbeleid van belang. Dit zal dan ook, uiteraard met inachtneming van de rendementspositie van het bedrijfsleven, worden voortgezet. Ook de overheidstarieven blijven strak aangelijnd, met voor 1978 — noodzakelijke uitzonderingen daargelaten — een maximale stijging van 5 procent.

Gegeven de primaire doelstellingen van het beleid, te weten meer werk en minder inflatie, zal matiging in de inkomensontwikkeling hand in hand moeten gaan met beperking van de groei van de collectieve lasten. Zonder inko-

mensmatiging zal de ombuigingsproblematiek vrijwel onoplosbaar worden; zonder beheersing van de groei van de collectieve lasten zal inkomensmatiging te zeer leiden tot vermindering van koopkracht. Evenals in het door het voorgaande kabinet gepresenteerde ombuigingspakket, anderhalf jaar geleden, zal de nadruk moeten vallen op beperking van de groei van de overdrachtsuitgaven. De uitwerking daarvan op de werkgelegenheid is op langere termijn veel gunstiger dan een beperking van de materiële overheidsbestedingen of van de overheidsinvesteringen. Daarom kunnen ombuigingen in de sociale zekerheidssector niet worden gemist. De maatregelen tot beperking van de groei van de kosten van de sociale zekerheid moeten in de eerste plaats zijn gericht op een vermindering van het beroep dat mensen moeten doen op de sociale verzekeringen en voorzieningen. Coördinatie van het sociale zekerheidsbeleid met het beleid op het gebied van arbeidsvoorzieningen, arbeidsomstandigheden en bedrijfsgezondheidszorg is noodzakelijk, ook in de overheids sfeer.

Naast volumemaatregelen kunnen echter andere maatregelen, naar het zich laat aanzien, niet worden gemist. Zowel van werkenden als van niet-werkenden zullen offers moeten worden gevraagd. Die offers zullen meer kunnen en dus ook moeten worden gevraagd van de hogere inkomensgroepen dan van de lagere. De Regering wil er geen enkele twijfel over laten bestaan dat de laagste inkomens zullen worden ontzien. Met name de sociale minima zullen niet worden aangetast.

De bestaande interdepartementale commissie coördinatie en kostenbeheersing van de sociale verzekeringen zal mogelijke ombuigingen inventariseren. Daarna zal het kabinet voorstellen doen voor een evenwichtige bijstelling van de groei van de uitgaven van de sociale zekerheid. Met inachtneming van de eigen rechtspositie en van het principe van het trentbeleid, zullen ook maatregelen in de sfeer van de voorzieningen voor het overheids-personeel — in goed overleg met de betrokken organisaties — worden voorbereid. Deze zullen evenwichtig moeten aansluiten aan die met betrekking tot de sociale voorzieningen.

Wij hebben gekozen voor een integrale aanpak van de beleidsombuigingen, in samenhang met gewenste uitgaven voor nieuw beleid. Dat maakt een goede prioriteitenafweging moge-

Van Agt

lijk. Een en ander zal zorgvuldig worden voorbereid. In de Miljoenennota 1979 zal de Regering een concreet beeld geven van de gehele ombuigingsoperatie, zoals wij die ons denken.

Wij zijn ons ten volle bewust van de grote problemen die matiging van inkomens en beperking van de groei van de collectieve voorzieningen zullen oproepen. Wij beseffen ook dat wij alleen kunnen slagen als een ieder naar draagkracht zal bijdragen. Over een extra bijdrage van de hogere inkomens zal overleg met het bedrijfsleven plaatsvinden.

Het kabinet heeft besloten naast het wetsontwerp tot beheersing van niet-c.a.o.-inkomens ook het wetsontwerp openbaarheid van inkomens over te nemen. Een voorontwerp voor een raamwet op de inkomensvorming zal worden gepubliceerd. Het kabinet neemt zich voor om uiterlijk 1 april a.s. over de vermogensaanwasdeling een voorstel in te dienen. Het beschouwt deze wetsontwerpen als bakens op de weg naar rechtvaardiger inkomensverhoudingen. Ook op het terrein van de belastingheffing zal naar rechtvaardiger verhoudingen worden gestreefd door in ruimere mate rekening te houden met de gevolgen van de inflatie. De studie van prof. Hofstra over de mogelijkheden bepaalde invloeden van inflatie op de belastingheffing te neutraliseren, is inmiddels voltooid. Wij zullen daarover binnenkort aan de Kamer mededelingen doen. Aan de hand van de uitkomsten van de door het vorige kabinet in gang gezette ambtelijke studies over een herziening van de belastingen in de vermogenssfeer, zullen wetsvoorstellen worden voorbereid. In de vermogensbelasting zullen de vrijstellingen worden bezien tegen de achtergrond van de functie die het vermogen voor de bezitter heeft en zal worden voorgesteld de belastingvrije sommen, rekening houdend met de inflatie, te verhogen. Gezien ook de onderlinge samenhang tussen de verschillende belastingen in de vermogenssfeer, zal het kabinet zich mede beraden op een vermogenswinstbelasting op onroerend goed en effecten. In de fiscale sfeer zal het beleid voor de zelfstandige ondernemers worden afgestemd op de drie functies die het ondernemersinkomen kent: consumptie, reservering en investering. Dat zal consequenties meebrengen voor de hantering van het fiscale winstbegrip. Het kabinet zal het onderzoek naar de mogelijkheden tot

bestrijding van belastingontduiking met kracht voortzetten. Verscherpte aandacht zal ook worden gegeven aan juridische constructies die in het leven worden geroepen met het oogmerk om, zonder in strijd te komen met de wet, de nakoming van fiscale verplichtingen te ontgaan, soms met gebruikmaking van de in internationaal kader bestaande mogelijkheden.

Het kabinet heeft besloten het voorlopig verslag op het wetsontwerp Postbank af te wachten, om zich mede tegen de achtergrond van de opvattingen van deze Kamer nader op dit ontwerp te kunnen beraden.

Met betrekking tot het voor 1978 te voeren beleid nog een tweetal opmerkingen. Bij de indiening van de begroting 1978 is rekening gehouden met ombuigingen die bij het optreden van het huidige kabinet nog niet waren concreetiseerd. In de Voorjaarsnota zullen wij aangeven hoe de desbetreffende bedragen binnen het budgettaire kader van de begroting 1978 kunnen worden gevonden. Voor zover het kabinet nog zou besluiten tot het doen van nieuwe uitgaven voor 1978 zal de ruimte daarvoor elders moeten worden vrijgemaakt. Ook overigens zullen de regels van het stringente begrotingsbeleid worden gehandhaafd.

Uiterlijk eind februari zal het kabinet, mede in verband met het overleg met de sociale partners, zijn definitieve standpunt bepalen omtrent de nadere invulling en afronding van het vorig najaar aangekondigde stimuleringsbeleid voor 1978. Aldus zal de Kamer de

gelegenheid hebben nog voor Pasen over het op korte termijn te voeren financiële en sociaal-economische beleid met de Regering nader van gedachten te wisselen.

Het kabinet zet het reeds aangekondigde beleid gericht op verlichting van lasten voor het bedrijfsleven voort. Ook zal het grote aandacht geven aan de exportpositie van ons land. Ons bedrijfsleven dient vanuit een gelijkwaardige concurrentiepositie te kunnen opereren. Hiertoe zijn gerichte exportbevorderende maatregelen nodig, in het bijzonder ook ten behoeve van kleine en middelgrote ondernemingen.

Internationaal zullen wij alles moeten doen om een terugval naar protectionistische maatregelen te voorkomen. Wij hechten dan ook grote waarde aan een succesvol verloop van de multilaterale handelsbesprekingen in Genève. Ondanks de positieve invloed die van het globale beleid zal uitgaan, zullen er bedrijven zijn die niettegenstaande goede marktvooruitzichten door een dal heen geholpen moeten worden. De steun aan die individuele bedrijven zal ook in de nabije toekomst worden voortgezet en wel op zo objectief mogelijke wijze. Daarbij staat ons voor ogen van deze steunverlening zo spoedig mogelijk een sectorgewijze aanpak te maken. Ook de studie naar mogelijkheden tot wijzigingen in de heffingsgrondslag van de sociale verzekeringspremies is in dit verband van belang.

Van Agt

Voor de gebieden met een kwetsbare economische structuur is een gezond bedrijfsleven in het gehele land onmisbaar. Toepassing van regionale instrumenten en financiële faciliteiten zoals uiteengezet in de nota inzake het regionale sociaal-economische beleid voor de jaren 1977 t/m 1978 zal worden voortgezet en waar nodig aangepast. Een spoedige bespreking van deze nota in het parlement is daartoe gewenst.

Bij de verdere uitwerking van het regionale beleid zal het noodzakelijk zijn dat de provinciebesturen hun betrokkenheid bij het sociaal-economisch gebeuren in de regio's versterken.

Dit jaar zullen het Integraal Structuurplan Noorden des Lands en de Perspectievennota Zuid-Limburg gereedkomen. Wij onderkennen de ernst van de problematiek van regio's die buiten deze stimulerings- en herstructureringsgebieden liggen, zoals Twente. Ook beseffen wij dat binnen de Randstad herstructureringsproblemen zich aandienen. Al deze zaken zullen moeten worden aangevat in een geïntegreerde aanpak.

Het kabinet is van oordeel dat een spoedige totstandkoming van de Wet Investeringsrekening is geboden. Daartoe zal zeer binnenkort de memorie van antwoord worden uitgebracht. Het kabinet streeft ernaar de eerste fase van deze wet reeds op 1 april in werking te doen treden. Daarin zal plaats zijn voor een basispremie, regionale toeslagen, een kleinschaligheids-toeslag en een toeslag voor grote projecten. Het overleg met de Europese Commissie over onder meer de algemene regionale toeslag en de ruimtelijke-ordeningstoelage zal het kabinet tijdig trachten af te ronden. Wij zullen ernaar streven de tweede fase van de wet, gehoord de SER, op 1 januari 1979 in werking te doen treden. In deze tweede fase zullen toeslagen voor innovatie, energie en milieu een plaats krijgen, mits voldoende objectieve maatstaven beschikbaar komen. Aan de hand van het SER-advies, dat medio februari zal verschijnen, zal het kabinet zijn standpunt omtrent het arbeidsplaatsencriterium bepalen.

De bevordering van de levenskracht van het midden- en kleinbedrijf, ook in de landbouw en de visserij, is een onmisbaar element in het overheidsbeleid. Naast de voordelen van de grote schaal ten behoeve van een rationele behoeftevoorziening, zullen de voordelen van kleinschalige activiteiten en organisatievormen bewust in het be-

leid worden afgewogen. Een algemene studie naar de maatschappelijke voor- en nadelen van de diverse schaalgrootten zal dan ook worden ter hand genomen. Speciale aandacht verdient de toenemende omvang van de dienstensector in het totaal van de economische structuur. Het in deze sector sterk vertegenwoordigd arbeidsintensieve midden- en kleinbedrijf zal de nodige ontplooiingskansen moeten krijgen. Voor de zelfstandigen in het midden- en kleinbedrijf en in de land- en tuinbouw zal het beleid gericht zijn op het mogelijk maken van een inkomensontwikkeling die in beginsel gelijkwaardig is aan die van de werknemers. De mogelijkheid zal worden bezien de regels voor de Wet Werkloosheidsvoorziening ook toe te passen op ex-zelfstandigen.

Door middel van modernisering van de bedrijfsuitrusting en verbetering van de productie-omstandigheden zal gestreefd worden naar vergroting van de concurrentiekracht van met name de middelgrote agrarische bedrijven.

De spoedige totstandkoming van een Landinrichtingswet, mede gericht op een evenwichtige relatie tussen de produktiefunctie en de beheersfunctie van de landelijke gebieden, zal worden bevorderd. Hierop afgestemd, zal een beheerswet worden voorbereid voor de in de Relatienota bedoelde gebieden. Een wet tot regeling van de landbouwkundige toetsing bij overdracht van landbouwgronden wordt in voorbereiding genomen. Overwogen wordt voor daartoe speciaal aangewezen gebieden een voorkeursrecht voor de Stichting Beheer Landbouwgronden in te stellen.

Door overbevissing en de problematiek van de 200-mijlszone verkeert onze zee- en kustvisserij in een moeilijke en onzekere positie. De Regering hecht grote waarde aan het tot stand komen van een gemeenschappelijk Europees visserijbeleid, dat voorziet in voor ons land passende vangstquota en -mogelijkheden, het vermijden van concurrentievervalsing en met als afronding een verantwoord structuurbeleid.

Herstel van de werkgelegenheid door versterking van het economisch draagvlak zal veel tijd vergen. Intussen heeft de discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt met name in kwalitatieve zin een verontrustende omvang aangenomen. Het beleid ter zake van tijdelijke arbeidsplaatsen zal worden voortgezet. Wij zullen de mogelijkheden onderzoeken werkgelegenheid te verdelen over meer mensen zonder de arbeidskostenstijging

nieuwe impulsen te geven. Voor- en nadelen van vervroegde uitreding, educatief verlof, deeltijdarbeid en arbeidstijdverkorting, zullen nauwgezet moeten worden afgewogen tegen de risico's van langdurige werkloosheid voor met name jonge mensen. Een redelijke herverdeling van werkgelegenheid kan – mits gecombineerd met een actief arbeidsmarktbeleid – ook juist nieuwe mogelijkheden bieden voor de zwakkere groepen op de arbeidsmarkt. In dit verband acht het kabinet de discussie rond de zogenaamde arbeidsplaatsenovereenkomsten van belang. Het waardeert zulke overeenkomsten positief voor zover deze ertoe strekken dat de sociale partners vanuit hun verantwoordelijkheid een beleid ontwikkelen met betrekking tot arbeidsmarkt en werkgelegenheid dat niet tot verstarring leidt.

Meer aandacht zal worden besteed aan hen die niet op kortere termijn aan het werk kunnen. De Regering zal nagaan of voor langdurig werklozen en jeugdige werklozen, bij voorbeeld in de sociaal-culturele sector, in het natuur- en landschapsbeheer en de monumentenzorg, zinvolle activiteiten en extra arbeidsplaatsen kunnen worden gevonden.

Over het advies van de Sociale Verzekeringsraad over het sociale vrijwilligerswerk door werklozen met behoud van uitkeringen, zal spoedig een standpunt worden bepaald.

Het arbeidsmarktbeleid zal worden geïntensiveerd. De mobiliteit van arbeid zal worden bevorderd, onder meer door een intensivering van beroepenvoorlichting en van her-, om- en bijscholing, een betere toerusting der gewestelijke arbeidsbureaus, alsmede een betere coördinatie tussen de uitvoeringsorganen voor sociale zekerheid en arbeidsvoorzieningen. De Regering zal de voorbereiding van een wettelijke pensioenplicht voor werknemers ter hand nemen mede met het oog op een verdere bevordering van de mobiliteit.

Meer in het algemeen zal het overheidsbeleid op zijn betekenis voor de werkgelegenheid worden bekeken en getoetst. Verhoging van de effectiviteit van het arbeidsmarktbeleid mag de menselijkheid van dit beleid niet aantasten.

Op langere termijn moet de aansluiting op de arbeidsmarkt vooral worden gevonden door een betere afstemming van het onderwijsbeleid en het arbeidsmarktbeleid. Daarbij zal bijzondere aandacht worden gegeven aan het beroepsonderwijs.

Terecht wordt thans algemeen aanvaard dat niet kan worden volstaan met het scheppen van extra-arbeidsplaatsen. Het gaat ook om de kwaliteit van de arbeid.

In werksituaties moeten mogelijkheden bestaan voor ontplooiing en medeverantwoordelijkheid. Binnen de onderneming moet daartoe een samenhangend sociaal beleid worden ontwikkeld. Het kabinet dringt er bij de SER op aan het daarover gevraagde advies zoveel mogelijk te bespoedigen.

Naast verbetering van de kwaliteit van de arbeidsplaats is medezeggenschap van werknemers over hun werkomgeving een ander belangrijk element van beleid. Het kabinet verzoekt daarom spoedige behandeling van het ontwerp van een arbeidsomstandighedenwet, ter vervanging van de bestaande veiligheidswetgeving. Het bij de Kamer aanhangige wetsontwerp tot herziening van de wet op de ondernemingsraden zal met enkele wijzigingen worden overgenomen. Die wijzigingen zullen met name betrekking hebben op de overlegprocedures en faciliteiten voor leden van ondernemingsraden.

Met betrekking tot de medezeggenschap in kleine bedrijven zal na ontvangst van het desbetreffende SER-advies spoedig een beslissing worden genomen. Het gevraagde SER-advies inzake het individuele klachtrecht van de werknemer wordt met belangstelling afgewacht. Over de taak en de bevoegdheden van met name de raden van commissarissen zal zo spoedig mogelijk advies aan de SER worden gevraagd. Daarbij zal worden verzocht, mede aan de hand van de ervaringen met het huidige systeem, een oordeel te geven over de mogelijkheid van directe verkiezing van commissarissen in vennootschappen door werknemers en aandeelhouders volgens de formule drie maal éénderde.

Het kabinet is zich bewust van de aanzienlijke problemen die zich zullen voordoen bij de toekomstige energievoorziening, ook in ons land. Daarom zal allereerst het besparingsbeleid ten aanzien van alle verbruikscategorieën, alsmede het beleid gericht op het zoveel mogelijk vertragen van het verbruik van onze gasvoorraad, worden geïntensiveerd. Daarnaast zal het onderzoek naar alternatieve energiebronnen krachtig worden bevorderd.

Over de versterking van het aandeel van kolen in de energievoorziening van ons land zal de Kamer binnen af-

zienbare tijd een nota bereiken. Beslissingen ter uitvoering van het beginselbesluit van 1974 tot bouw van een drietal kerncentrales zullen eerst worden genomen nadat voor het vraagstuk van de methode van berging van radioactief afval een aanvaardbare oplossing is gevonden. Ook moet een bevredigende oplossing worden gevonden voor de problematiek van de veiligheid van de kerncentrales.

Technologie en wetenschap

Op het raakvlak tussen werkgelegenheid en wetenschap bewegen zich de technologie en de innovatie. De Regering acht een maatschappelijke beïnvloeding van technologische ontwikkelingen mogelijk en noodzakelijk. Ongewenste gevolgen voor onze samenleving moeten worden voorkomen. Wetenschap en techniek zullen onder meer ingezet moeten worden om nieuwe schaarsteverschijnselen op het gebied van energie, grondstoffen en milieu zoveel mogelijk te vermijden. Daarnaast biedt een gerichte stimulering van de technische ontwikkeling een van de belangrijkste wegen waarlangs de versterking van onze positie op de buitenlandse markten, en daarmee de creatie van arbeidsplaatsen, zal moeten plaatsvinden. Ook in de niet-marktsectoren is er behoefte aan technologische vernieuwing. Bij de eigen bestedingen van de overheid en bij haar wetgevende arbeid zal het kabinet de mogelijkheden nagaan om nieuwe impulsen te geven aan technologische ontwikkelingen.

Mede in het licht van het voorafgaande is de instandhouding van een kwalitatief hoogwaardig onderzoekspotentieel voor ons land van essentiële betekenis. Op een aantal terreinen zal vanuit het wetenschapsbeleid heroriëntatie van zowel universitaire als buitenuiversitaire onderzoekinstellingen bevorderd worden en zal het proces van kennisoverdracht aan het bedrijfsleven worden verbeterd. De herstructurering van TNO is daartoe een aanzet. De verdere ontwikkeling van het stelsel van sectorraden moet er eveneens toe dienen om vraag en aanbod tussen wetenschap, bedrijven en overheid beter op elkaar af te stemmen. Overeenkomstig de adviezen van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid wordt nagegaan op welke wijze relevante wetenschappelijke en technische ontwikkelingen in het buitenland sneller voor ons land beschikbaar kunnen komen.

Wetgeving en bestuur

Bij wetgeving en bestuur zullen eerbied voor de individuele mens en behoud en ontwikkeling van de rechtsstaat leidende beginselen zijn. Verbetering van de rechtspositie van achtergestelden, zwakken en afhankelijkken zal daarbij bijzondere aandacht moeten hebben. De zorg voor de veiligheid van de burger rekt de Regering tot haar eerste taken. Bij de bestrijding van de voortdurend toenemende criminaliteit – ook in de vorm van zeer ernstige misdrijven – is doortastendheid geboden. Uitbreiding en versterking van de politie zijn nodig. Bij versterking van de politie denkt de Regering ook aan verhoging van de kwaliteit van het politiewerk. Een verbreding van de taak van de politie-ambtenaar naar maatschappelijke dienstverlening zal worden bevorderd. Bij de verbetering van de organisatie, ter opheffing van de versnippering van het apparaat, moet worden vastgehouden aan inbedding van de politie in stevige bestuurslagen, waardoor democratische verankering van de taakuitoefening verzekerd is. Op korte termijn zal daarom het overleg worden voortgezet op basis van de afspraken, die bij de behandeling van de Nota Vraagpunten met betrekking tot de reorganisatie van de politie met de Kamer zijn gemaakt.

Het kabinet is voornemens een grotere duidelijkheid en eenvormigheid te bevorderen in het beleid met betrekking tot de toelating van vreemdelingen. Daarbij zal vanzelfsprekend niet worden afgeweken van de traditie dat vervolgd personen in ons land een toevlucht kunnen vinden en dat met humanitaire overwegingen ernstig rekening wordt gehouden. In het algemeen blijft echter een restrictief toelatingsbeleid geboden wegens de invloed van immigratie op de bevolkingsdruk en de toeneming van sociale spanningen in de Nederlandse samenleving.

Wij onderkennen de noodzaak van een verder waarborgen en beschermen van de persoonlijke levenssfeer. In samenhang met de algemene wetgeving inzake de bescherming persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties zal een ontwerp van Wet op de Centrale Personenadministratie worden voorbereid en ingediend. Een dergelijke administratie zal niet eerder worden ingevoerd dan nadat deze algemene wetgeving van kracht zal zijn geworden.

Van Agt

Op zo kort mogelijke termijn na beëindiging van het gesprek met de Orde van Advocaten zal een voorontwerp van wet worden gepubliceerd op de van overheidswege gefinancierde rechtshulp.

Het kabinet gaat ervan uit vóór 1 januari 1979 erin te slagen een wetsontwerp ter zake van abortus gereed te hebben voor indiening. Het besef van de noodzaak tot herziening van de huidige wet noopt tot een uiterste inspanning om te geraken tot een regeling die in zo breed mogelijke kring aanvaardbaar is. Dit betekent mede dat geen van de geestelijke stromingen in ons volk haar benadering volledig in de te ontwerpen regeling zal kunnen terugvinden.

De spoedige totstandkoming van een wijziging van de onteigeningswet en van het bij de Tweede Kamer ahangige wetsontwerp inzake het voorsrecht van gemeenten is gewenst. Op korte termijn kunnen daartoe voorstellen tegemoet worden gezien. Een wettelijke regeling zal worden ontworpen waarbij de huurder van het door hem bewoonde huis een recht van voorkeur krijgt bij verkoop daarvan.

De Regering streeft ernaar de eerste lezing van de algehele herziening van de Grondwet in deze kabinetsperiode voltooid te krijgen. Daartoe hoopt zij de verdere indiening van wetsvoorstellen, zoal niet geheel dan toch grotendeels, nog in dit kalenderjaar te voltooien. Achter de uitgangspunten van de ontwerpen van wet, die strekken tot het reorganiseren van het binnenlands bestuur, stelt ook dit kabinet zich op.

Het openbaar bestuur van ons land dient naar onze mening democratisch, doeltreffend en doorzichtig te zijn. De indeling in drie bestuurslagen moet gehandhaafd blijven. Een evenwichtige herverdeling van de taken en bevoegdheden over deze drie lagen is noodzakelijk. De positie der provincies en gemeenten moet waar mogelijk dan ook worden versterkt. Decentralisatie zal worden bevorderd, centralisatie zal worden tegengegaan.

De Regering zet zich aan een beraad over de uitwerking in beide wetsontwerpen van de uitgangspunten der gewenste bestuurlijke en territoriale hervorming. Zodra dit beraad zal zijn afgerond, zullen wij over de uitkomsten ervan met de Kamer in overleg treden. Bij dat beraad zullen vragen over mogelijke bijstelling, concretisering en faserings aan de orde komen.

Het overleg tussen Rijk en provincies, met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en met de vier grote gemeenten zal worden voortgezet en verbeterd.

De Regering hoopt dat een betere regeling van de provinciale financiën spoedig tot stand kan worden gebracht. De toestand der gemeentefinanciën lijkt niet ongunstig. Toch zijn er belangrijke knelpunten. Zodra de studie ter zake is afgerond zal het kabinet zich hierop beraden.

Het kabinet hoopt nog deze maand de nota over de problematiek van de Molukkers in Nederland aan de Kamer aan te bieden. Het neemt zich voor daarna over de concretisering van het beleid op zo kort mogelijke termijn met alle betrokkenen overleg te plegen.

Het kabinet is van mening dat wijzigingen in de thans in het Statuut voor het Koninkrijk neergelegde verhoudingen tussen Nederland en de Nederlandse Antillen in goed overleg tussen de landen dienen te worden voorbereid. Het zal daarbij ernstig rekening houden met de in de Nederlandse Antillen levende verlangens en hieraan waar mogelijk steun verlenen, mede door de wijze waarop de ontwikkelingshulp zal worden verstrekt.

Het internationaal beleid van het kabinet (buitenlands beleid, defensie, ontwikkelingsamenwerking) zal voortbouwen op hetgeen, met brede steun van de volksvertegenwoordiging, in de loop der jaren tot stand kon worden gebracht. Er zal dus een duidelijke continuïteit zijn. Het beleid zal vooral geloofwaardig en doeltreffend moeten zijn.

In die zin zal het worden gericht op een drietal samenhangende hoofdoelstellingen: bevordering van de wereldvrede, intensivering van de samenwerking in westelijk verband, ontwikkeling van de derde wereld. Voortzetting van het regeringsbeleid kan met name worden verwacht ten aanzien van de Verenigde Naties, de rechten van de mens, het overleg tussen Oost en West over ontspanning, ontwapening en wapenbeheersing, de Europese eenwording en het Noordatlantisch bondgenootschap.

Het kabinet veroordeelt het in Zuid-Afrika gevoerde apartheidsbeleid. Zowel uit het oogpunt van de mensenrechten als uit dat van de wereldvrede is het noodzakelijk, dat op korte termijn en langs vreedzame weg ingrijpende hervormingen in Zuid-Afrika tot

stand worden gebracht. De maatregelen die door het vorige kabinet reeds werden genomen dan wel aangekondigd, zullen onverkort worden gehandhaafd of uitgevoerd. Nauwgezet zal worden toegezien op de naleving van het wapenembargo van de Veiligheidsraad. Krachtige steun zal worden verleend aan maatregelen, in het kader van de Verenigde Naties of van de Europese Gemeenschap, die er effectief toe kunnen bijdragen, de regering van Zuid-Afrika te brengen tot gelijkberechtiging van alle burgers daar.

Het kabinet zal zich, in nauw overleg met de Beneluxpartners, inzetten voor verdieping van de Europese integratie, waarbij versterking van de democratische basis van de Gemeenschap door een rechtstreeks verkozen Europees Parlement onontbeerlijk is. De totstandkoming van een economische en monetaire unie blijft de uiteindelijke doelstelling van het Europese beleid.

De strijd tegen inflatie en werkloosheid dient mede in EG-verband te worden gevoerd, in het besef dat, hoe groot de nationale problemen en die in EG-kader mogen zijn, zij nooit langs de weg van het weer opkomend protectionisme tot oplossing kunnen worden gebracht.

Op het terrein van ontwapening en wapenbeheersing blijft een onverminderde inspanning noodzakelijk. Aan het voorkomen van proliferatie van kernwapens en aan de stopzetting van kernproeven zal hoge prioriteit worden gegeven.

Het kabinet beschouwt het lidmaatschap van het Noordatlantisch bondgenootschap van essentiële betekenis voor de verzekering van vrede en veiligheid. De zorgwekkende opbouw van de militaire kracht van de Sowjet-Unie, die op geen enkele wijze in verhouding staat tot de behoeften aan verdediging, maakt handhaving en verbetering van de gemeenschappelijke defensie-inspanning van de bondgenoten onvermijdelijk. In het regeerakkoord is overeengekomen dat de defensie-inspanning, zoals voorzien in de Defensienota 1974, kwalitatief op peil zal worden gehouden. Er zijn evenwel nog onder het vorige kabinet knelpunten geconstateerd, op personeel en materieel gebied. Thans wordt nagegaan hoe die kunnen worden opgelost, onder andere door aanvulling van de ontstane personeelstekorten en adequate compensatie van prijsstijgingen. In ieder geval verwacht het kabinet nog dit jaar de vervanger van de

Van Agt

Neptune maritieme patrouillevliegtuigen te kunnen bestellen. Ook worden mogelijkheden bestudeerd om de reactiesnelheid van het Eerste legerkorps te verhogen. Bij de indiening van de rijksbegroting voor 1979 zullen geactualiseerde meerjarenramingen voor defensie worden aangeboden. Uitgangspunt daarbij is de in het regeerakkoord neergelegde stelling dat Nederland in deze kabinetsperiode een bijdrage aan de NAVO zal leveren, zoals die sinds de Defensienota 1974 van ons land wordt verwacht.

Sedert de jaren zestig zijn de verhoudingen in de krijgsmacht gaandeweg aangepast aan de ontwikkelingen in de maatschappij als geheel. Dit proces zal ook in de toekomst voortgang vinden, al mogen de specifieke eisen die aan een krijgsmacht moeten worden gesteld, niet uit het oog worden verloren. Op korte termijn zal het kabinet zich beraden op het wetsontwerp tot herziening van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst en in overleg met de bijzondere kamercommissie bezien hoe de behandeling daarvan kan worden hervat.

Mijnheer de Voorzitter! Een van de meest wezenlijke taken die ons land dient te vervullen is bij te dragen aan de verbetering van de levensomstandigheden van ontelbaar velen in de derde wereld. Meer dan tot nu toe zal met particuliere organisaties en het bedrijfsleven worden samengewerkt.

Met voorrang dient het streven gericht te zijn op structurele verbeteringen in het geheel van de betrekkingen met de ontwikkelingslanden. Zij dienen, in het kader van de zich ontwikkelende nieuwe internationale economische orde, in staat te worden gesteld op basis van gelijkwaardigheid deel te nemen aan het internationale economische verkeer. Dit betekent onder andere zo min mogelijk belemmeringen en beperkingen bij de afzet van hun producten op onze markten en zoveel mogelijk toegang tot buitenlandse kapitaalmarkten. Waar deze gelijkwaardigheid nog ontbreekt dienen handelspolitieke voorrechten en hulp voor financiering van de betalingsbalans tekorten te worden uitgebreid. Over de structurele ontwikkelingssamenwerking zal het kabinet een nota aan het parlement toezenden.

De Nederlandse ontwikkelingshulp zal minstens 1,5% van het netto nationale inkomen bedragen. Er zal geen verhoging plaatsvinden van oneigen-

lijke toerekeningen aan het hulpbedrag. Het streven is erop gericht de financiering van de hulp geleidelijk minder te doen steunen op kapitaalmarkt-middelen.

De bilaterale hulp zal worden geconcentreerd op de landen die onze hulp het meest nodig hebben en die zich inzetten voor de ontplooiing van hun bevolking, in het bijzonder van de armen onder hen, en op landen waarmee Nederland bijzondere betrekkingen onderhoudt. De kwaliteit van de hulpverlening zal worden verbeterd.

De Europese Gemeenschap speelt in onze relatie tot de arme landen een toenemende rol. Het kabinet wil in Brussel voorstellen doen voor een meer samenhangend beleid van de Gemeenschap jegens de derde wereld.

Om zoveel mogelijk mensen te overtuigen van de noodzaak van ontwikkelingssamenwerking zullen voorlichting en bewustwordingsbeleid door middel van een evenwichtige presentatie zich richten op alle groepen in de samenleving.

Slot

Mijnheer de Voorzitter! De noden van de volkeren van de derde wereld stellen de rijke landen voor een uitdaging en een opdracht. De problemen waar wij in eigen land mee kampen, vallen daarbij in het niet. Toch kan zonder overdrijving en moet onverbloemd worden gezegd dat ons volk een moeilijke tijd tegemoet gaat. De hoofdlijnen van het beleid van het kabinet zijn getrokken in het regeerakkoord en in de verklaring die ik nu afsluit. Dat beleid zal in het teken staan van de verantwoordelijkheid die mensen dragen voor eigen en elkaars ontplooiing, voor een rechtvaardige ordening van de maatschappij en voor een behoedzaam beheer van het milieu en de natuur. Die verantwoordelijkheid gestalte geven zal offers vragen, offers om recht te doen aan de zwakkeren in onze maatschappij, offers om onze kinderen een goede toekomst te bieden, offers om een einde te maken aan onrecht en nood hier en elders in de wereld.

Wij willen ons best ervoor doen – meer kunnen wij niet – om ons volk ervan te overtuigen dat deze offers moeten worden gebracht en dat wij een gezamenlijke taak te vervullen hebben. Wij komen niet met een dictaat maar met de uitnodiging tot een dialoog,

een dialoog met de bevolking, maar vooral met u, de volksvertegenwoordigers. Voor die dialoog stellen wij ons open.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, het verslag van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 14.55 uur.

Lijst van ingekomen stukken met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1°. dertien Koninklijke boodschappen, ten geleide van de volgende ontwerpen van (rijks-)wet:

Wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (14 889);

Wijziging van hoofdstuk XVII (Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1976 (14 891);

Naturalisatie van Alvarez Gonzalez, Manuel en 23 anderen (14 892);

Naturalisatie van Brand, Johannes Antonius Maria en 22 anderen (14 893);

Wijziging van de regeling van de bezoldiging van de vice-president en de leden van de Raad van State, alsmede van de voorzitter en de leden van de Algemene Rekenkamer (14 894);

Wijziging van de Grootboekwet (14 895);

Naturalisatie van Alexander, Donald Fitz Gerald en 20 anderen (14 897, R 1083);

Naturalisatie van Antic, Bozidar en 24 anderen (14 900);

Wijziging van de begroting van inkomsten en uitgaven van het Provinciefonds voor het dienstjaar 1976 (14 901);

Wijziging van hoofdstuk XIII (Departement van Economische Zaken) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 (Intensivering regionaal economisch beleid) (14 902);

Naturalisatie van Argubi, Kamal en 20 anderen (14 903);

Wijziging van hoofdstuk V (Departement van Buitenlandse Zaken) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1975 (14 905);

Wijziging van de begroting van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie en de Rijkspostspaarbank voor het dienstjaar 1976 (14 906);

Deze Koninklijke boodschappen, met de erbij behorende stukken, zijn al gedrukt en rondgedeeld;

2°. zestien brieven van de directeur van het Kabinet der Koningin, met de mededeling, dat Hare Majesteit de door de Staten-Generaal aangenomen

voorstellen van wet, gedrukt onder de nummers
13 358, 13 971, 14 053, 14 179, 14 280, 14 404, 14 422, 14 490, 14 601, 14 638, 14 643, 14 666, 14 670, 14 673, 14 674, 14 803, 14 808, 14 809, 14 822, 14 823, 14 830, 14 843 t/m 14 846, 14 851 en 14 852, heeft goedgekeurd.

De Voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

3°. de volgende brieven:

een, van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, ten geleide van het eindverslag (met bijlagen) van de kabinetsformatie (14 600, nr. 4);

een, van de Minister van Financiën, over de Nederlandse betalingsbalans in het derde kwartaal 1977 (14 608, nr. 3);

twee, van de Minister van Economische Zaken, t.w.: een, over steun aan Volvo Car BV (14 800-XIII, nr. 13);
een, over het prijsbeleid 1978 (14 899);

een, van de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk ten geleide van een advies over de Kaderwet specifiek welzijn (14 493, nr. 5).

Deze brieven zijn al gedrukt en rondgedeeld;

4°. een brief van het Presidium, ter beantwoording van een aantal tijdens de behandeling van de Raming 1978 gestelde vragen (14 514, nr. 8).

Deze brief is al gedrukt en rondgedeeld;

5°. een brief van de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen, ten geleide van het regeringsprogramma voor de Nederlandse Antillen voor de periode 1977-1981.

Dit stuk ligt op de griffie ter inzage;

6°. de volgende adressen:

een, van mevrouw M. Vos-Botma te Leens, met betrekking tot de toepassing van de hardheidsclausule;

een, van H. Bakker te Leeuwarden, met betrekking tot een veroordeling;

een, van J. de Graaf te Apeldoorn, met betrekking tot zijn pensioen;

een, van mevr. M. A. van Doren-Kranenburg te Rotterdam, met betrekking tot persoonlijke omstandigheden;

een, van mevr. A. P. M. Sparidaens-Pullens te Tilburg, met betrekking tot haar belastingen;

een, van L. J. I. van der Wal te Heemstede, met betrekking tot uitstel dienstplicht;

een, van H. Visser te Renkum, met betrekking tot uitstel eerste militaire oefening;

een, van mevr. A. J. M. A. Moleenaar-Schaafsma te Brielle, met betrekking tot haar belastingen;

een, van architectenbureau ir. J. W. van Niekerk en F. Schellekens te 's-Hertogenbosch, met betrekking tot belastingen.

Deze adressen zijn gesteld in handen van de Commissie voor de Verzoekschriften;

7°. de volgende brieven e.a.:

een, van A. C. Muskens, over dierenbescherming;

een, van het Havenschap Delfzijl, ter toezending van een aantal vergaderstukken;

een, van gedeputeerde staten van Friesland, over de voorgenomen wijziging van de wet op het voortgezet onderwijs;

een, van het Havenschap Terneuzen, ter toezending van vergaderstukken;

een, van het gemeentebestuur van Hilversum, over de eventuele invoering van de neutronenbom;

een, van het secretariaat van de Rooms-Katholieke Kerkprovincie in Nederland, ten geleide van de toespraak van Paus Paulus voor Wereldvredesdag 1 januari 1978;

een, van een actiecomité, over de naamgeving van de nieuw te vormen gemeente Uithuizen-Uithuizermeeden;

een, van de algemeen secretaris van het NVV Jongerencontact, over de stageproblematiek in het onderwijs;

een, van Amnesty International, over het lot van de Kurdische gevangenen;

een, van de secretaris van het Produktschap voor Vee en Vlees, over de ontwerp-Grondwaterwet;

een nieuwjaarswens van de algemene vereniging van Nederlandse Militairen;

een aantal mededelingen van de Voorzitter van het Produktschap voor Pluimvee en Eieren;

een, van een aantal werknemers van de Koninklijke Nederlandse Grofsmederij te Leiden, over de werkgelegenheid aldaar;

een, van de landdrost/voorzitter van de adviesraad van de Zuidelijke IJsselmeerpolders, over de gemeentewording van Lelystad;

een, van het gemeentebestuur van Aalsmeer, over de woningbouw aldaar;

een, van de directie van de Stichting 'Algemeen Mijnwerkersfonds van de Steenkolenmijnen in Limburg', ten geleide van het jaarverslag 1976;

een, van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, over verbetering van de inkomsten van de provincie;

een, van H. Fokker, over het niet ontvankelijk verklaren van A.O.W.-aanvragen;

een, van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, ten geleide van het rapport 'De komende vijftienvintig jaar; een toekomstverkenning voor Nederland';

een, van het secretariaat van de Nederlandse Bond van Vrouwen werkzaam in bedrijf en beroep, over de positie van oudere ongehuwde vrouwen;

een, van het gemeentebestuur van Hattum, over schoolbegeleidingsdiensten;

een, van de secretaris van het Ambtenarencentrum, over eventuele extra inkomensnivellering bij het overheids- en onderwijspersoneel;

een, van J. H. Perié, over ruimtelijke ontwikkeling in Nederland;

een, van het Havenschap Vlissingen, ten geleide van een aantal vergaderstukken;

een, van C. A. Klooster, over de zaak-Kalma;

een, van G. Hoekstra, over de problematiek van de alleenstaanden;

een, van het gemeentebestuur van Zaanstad, over de scholenbouw aldaar;

een, van I. van Egmond, over ondercuratelestelling;

een, van A. J. van Eick, ter toezending van een rapport met een nieuwe benadering van de heersende maatschappelijke problematiek;

van de Vrouwenbond N.V.V., afdelingen Enschede en Haarlem, over de zaak-Kalma;

een, van het bestuur van de landelijke vereniging tot behoud van het zeilend bedrijfsvaartuig, over haar doelstellingen;

een, van M. I. W. Jansen, over het verbieden van het roken in de Bloedbank;

een, van W. H. Horseling, over het afschrijven voor de fiscus van stofkappen op houtbewerkingsmachines;

een, van het bestuur van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Midden- en Noord-Zeeland, over een vaste oeververbinding over de Westerschelde;

een, van M. W. van Vianen, met een terugblik op de beleidsdaden van het kabinet-Den Uyl;

een, ten geleide van de nieuwjaarsrede van de voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijland;

Al deze brieven e.a. liggen op de griffie ter inzage; voor zoveel nodig is kopie gezonden aan de betrokken commissies;

8°. de volgende afschriften van brieven:

een, van het gemeentebestuur van Leiden, gericht tot de ministers van Economische Zaken en van Sociale Zaken, over de problematiek inzake de N.V. Koninklijke Nederlandse Grofsmederij te Leiden;

een, van acht landelijke organisaties, werkzaam op het gebied van natuurbehoud, milieubeheer en monumentenbescherming, gericht tot de Minister-President, om in de regeringsverklaring aandacht voor hun programma's te vragen;

een, van het Vrouwen-actiecomité voor vervroegd AOW-pensioen, gericht tot de Minister-President, over de problematiek van de oudere ongehuwde vrouw;

een, van J. Somer, gericht tot de Minister van Financiën, over het adverteren voor personeel door de Overheid;

een, van de voorzitter van de Vrouwenbeweging van het NKV in de bisdommen Den Bosch en Breda, gericht tot de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, over de gezinsverzorging en de bejaardenzorg in de Kempen;

Deze afschriften liggen op de griffie ter inzage; voor zoveel nodig is kopie gezonden aan de betrokken commissies;

9°. de volgende academische proefschriften:

van D. J. Eppink: 'Managing the unforeseen';

van A. Nentjes: 'Van Keynes tot Keynes';

van H. Boonk: 'De openbare orde als grens aan het vrij verkeer van goederen, personen en diensten in de E.E.G.';

van G. G. H. Jansen: 'An application of bayesian statistical methods to a problem in educational measurement';

van J. M. F. ten Berge: 'Optimizing factorial invariance'.

Deze boekwerken zijn opgenomen in de bibliotheek der Kamer.

Noot 1 (Zie blz. 330)

Aan de heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 28 december 1977

Zeer geachte heer Voorzitter,

Door de aanvaarding van mijn benoeming tot Staatssecretaris van Binnenlandse zaken en mijn beëdiging als zodanig door Hare Majesteit de Koningin is het gevolg ingetreden als is voorzien in artikel 106, eerste lid, juncto artikel 86, tweede lid, van de Grondwet. Dientengevolge heb ik opgehouden lid te zijn van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Nu aan een ruim tien jaren lidmaatschap van de Kamer een naar ik hoop voorlopig, einde is gekomen, moge ik u, de andere leden van het Presidium, de overige leden van de Kamer, de ambtenaren in dienst van de Kamer en alle verder in het gebouw daarvan werkzame personen danken voor de dikwijls hartelijke en vriendschappelijke maar altijd collegiale en prettige contacten.

Met de meeste hoogachting en vriendelijke groeten, als steeds uw,

H. E. Koning

De Hoogedelgestränge Heer A. Vondeling, Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 28 december 1977

Hooggeachte Voorzitter,

In verband met mijn benoeming tot staatssecretaris van Buitenlandse Zaken bedank ik, met ingang van heden, voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik mijn grote erkentelijkheid tot uitdrukking te brengen voor de prettige samenwerking die ik in een lange reeks van jaren met zovele collega's – en in het bijzonder ook met U – mocht hebben. Mijn grote waardering gaat eveneens uit naar hen die – in dienst van de Kamer – elk op eigen plaats en op eigen wijze ons als Kamerleden het werk vergemakkelijkten.

Met vriendelijke groeten,

D. F. van der Mei

Aan de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage

Zeer geachte heer Vondeling,

In verband met mijn benoeming tot Staatssecretaris van Economische Zaken verzoek ik U mij met ingang van heden ontslag te verlenen als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Met de meeste hoogachting,
Th. M. Hazekamp

Aan de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 29 december 1977

Zeer geachte Heer Voorzitter,

Door de aanvaarding van mijn benoeming tot Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en mijn beëdiging als zodanig door Hare Majesteit de Koningin is het gevolg ingetreden als is voorzien in artikel 106, eerste lid, juncto artikel 86, tweede lid, van de Grondwet. Dientengevolge heb ik opgehouden lid te zijn van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Nu aan een ruim zes jaren lidmaatschap van de Kamer een einde is gekomen, moge ik U, de andere leden van de Kamer, de ambtenaren in dienst van de Kamer en alle verder in het gebouw werkzame personen danken voor de dikwijls hartelijke en vriendschappelijke maar altijd collegiale en prettige contacten.

Met de meeste hoogachting en vriendelijke groeten, als steeds Uw,

Drs. Neelie Smit-Kroes

Aan de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Leeuwarden, 3 januari 1978

Zeer geachte heer Voorzitter,

Heden heeft Hare Majesteit de Koningin mij beëdigd als Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Ingevolge artikel 106 van de Grondwet en artikel W. 1 van de Kieswet vervalt daarmee mijn lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Gedurende bijna elf jaren ben ik lid van de Kamer geweest. Niet zonder pijn zie ik daar thans een eind aan komen. De parlementaire democratie in haar Nederlandse vorm heb ik gedurende deze jaren als het ware van binnenuit leren kennen en waarderen. Niet het minst door de goede samenwerking en verstandhouding tussen de leden der Kamer.

U, Uw medeleden van het Presidium en de overige leden der Kamer betuig ik gaarne mijn dank voor de prettige, collegiale verhoudingen. In mijn dank zou ik ook alle ambtenaren van de Kamer willen betrekken. Hun was geen moeite te veel om ons het werken mogelijk te maken.

Vanuit een andere zetel in 's Landsvergaderzaal en op andere wijze hoop ik in de toekomst te mogen bijdragen tot vruchtbaar overleg tussen volksvertegenwoordiging en Regering.

Met vriendelijke groet en gevoelens van hoogachting,

Mr. E. Veder-Smit

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Rijswijk, 9 januari 1978

In verband met mijn benoeming en beëdiging als Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk verzoek ik u mij ontslag te willen verlenen als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

J. G. Kraaijeveld-Wouters

Aan de Heer Voorzitter der Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 10 januari 1978

Zeer geachte heer Voorzitter,

In verband met mijn benoeming en beëdiging tot staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen zal ik ontslag moeten nemen als lid van Uw Kamer.

Daarmee komt een einde aan een periode waarin ik met grote animo aan de parlementaire werkzaamheden heb deelgenomen. Ik heb daarbij, hoewel de discussies soms pittig waren, aan het debat met mijn collegae en bewindslieden de herinnering overgehouden van sportiviteit, wederzijds begrip maar bovenal vriendschappelijke collegialiteit. Ik ben erg dankbaar op deze wijze in het parlement te hebben mogen functioneren.

Gaarne vertrouw ik in mijn komende functie te mogen rekenen op dezelfde tegemoetkoming die ik als kamerlid van mijn collegae mocht ondervinden.

Al degenen in de dienst der Kamer die mij in mijn werkzaamheden hebben willen bijstaan of anderszins door hun dienstverband het werk in de Kamer

hebben veraangenaamd ben ik ten
zeerste erkentelijk. Ik zou het op prijs
stellen indien U mijn erkentelijkheid
daarvoor zoudt willen overbrengen.

Met vriendelijke groeten en hoogach-
ting,

A. J. Hermes

Geachte voorzitter,

Hierbij deel ik u mede dat ik met in-
gang van heden ontslag neem als lid
van de Tweede Kamer der Staten-Ge-
neraal. Niet zonder u te bedanken voor
de prettige wijze waarop u als voorzit-
ter de vergaderingen pleegt te leiden.
Bovendien wil ik van deze gelegenheid
gebruik maken al diegenen die bij het
dagelijks werk van de kamerleden be-
trokken zijn, te bedanken. Ten slotte
wens ik u en de uwen gezondheid en
veel sterkte met uw werkzaamheden in
de toekomst.

Dordrecht, 31 december 1977

Winnie Giphart-Jabaay

Aan de Voorzitter van de Tweede Ka-
mer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 6 januari 1978

Geachte heer,

Bij deze bericht ik U, dat ik met ingang
van heden ontslag wens te nemen als
lid van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal.

Gaarne zeg ik U en Uw medewerkers
dank voor de medewerking die ik tij-
dens de korte periode van mijn kamer-
lidmaatschap mocht ondervinden.

Hoogachtend,

G. A. Q. Niessen

Aan de Voorzitter van de Tweede Ka-
mer der Staten-Generaal

6 januari 1978

Hierbij deel ik U mee, dat ik met ingang
van heden ontslag neem als lid van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hoogachtend,

C. A. van den Anker

Aan de Voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal

Onderwerp: terugtreden als kamerlid
Drunen, 4-1-78

Bij deze meld ik u dat ik mij op 6 janu-
ari 1978 terugtrek als lid van de Twee-
de Kamer der Staten-Generaal.

Door mijn terugtreden wordt een ka-
merlidmaatschap van ex-minister Ste-
merdink mogelijk.

Ik meen tot deze stap te moeten ko-
men omdat de heer Stermerdink door
de partij hoger op de kandidatenlijst is
geplaatst dan ik en als zodanig door de
kiezers is gekozen.

Hoogachtend,

A. A. G. van Mierlo

Aan de Heer Voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal

6 januari 1978

Geachte Voorzitter,

Ik bedank voor het lidmaatschap van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal,
met ingang van heden.

Hoewel ik slechts gedurende een korte
spanne tijds deel mocht uitmaken van
de Kamer, denk ik met buitengewoon
veel genoegen terug aan de afgelopen
drie maanden en aan de plezierige sa-
menwerking met de collega's.

De steun die ik in de voorbije maanden
van het personeel, werkzaam in dit ge-
bouw, mocht ontvangen, zal mij blij-
ven heugen.

Met vriendelijke groet en hoogachting,
Flip de Kam

Aan de Voorzitter van de Tweede Ka-
mer der Staten-Generaal

4 januari 1978

Zeer geachte heer Vondeling,

Ik deel u hierbij mee, dat ik per 12 janu-
ari a.s. mijn lidmaatschap van de
Tweede Kamer beëindig.

Tijdens de helaas korte periode dat ik
lid van de Kamer was heb ik tot mijn
spijt maar weinig wijze lessen in uw
'klasje' mogen ontvangen. Voor wat ik
daar toch nog kon opsteken betuig ik u
graag mijn dank.

Met vriendelijke groeten,

hoogachtend,

D. Duinker

Noot 2 (zie blz. 331)

De commissie voor het Onderzoek van
de geloofsbrieven met bijbehorende
stukken heeft de eer het volgende te
rapporteren.

In handen van de commissie zijn
gesteld, behalve de geloofsbrieven
van de heren B. Bakker, M. Beinema, J.
D. Blaauw, F. Bolkestein, W. J. Deet-
man, W. F. Duisenberg, A. A. M. E. van
Erp, G. Gerritse, J. A. van Kemenade,
J. Pronk, H. J. L. G. Seijben, A. G. van
der Spek, A. Stermerdink, M. van der
Stoel en J. M. den Uyl, de volgende
missives van de voorzitter van het

Centraal Stembureau voor de verkie-
zing van de leden van de Tweede Ka-
mer der Staten-Generaal:

een, dd. 9 januari 1978 ten geleide
van een afschrift van zijn besluit van
die datum waarbij in de vacature, ont-
staan door het ontslag nemen van de
heer A. J. Hermes wordt benoemd ver-
klaard tot lid van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal de heer B. Bakker;

een, dd. 11 januari 1978 houdende
mededeling dat de heer B. Bakker hem
heeft bericht dat hij zijn benoeming
aanneemt;

een, dd. 3 januari 1978 ten geleide
van een afschrift van zijn besluit van
die datum waarbij in de vacature, ont-
staan door het niet aannemen van de
benoeming van mevrouw E. A. Haars
wordt benoemd verklaard tot lid van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal
de heer M. Beinema;

een, dd. 3 januari 1978 houdende
mededeling dat de heer M. Beinema
hem heeft bericht dat hij zijn benoe-
ming aanneemt;

een, dd. 30 december 1977 ten gelei-
de van een afschrift van zijn besluit
van die datum waarbij in de vacature,
ontstaan door het ontslag nemen van
de heer H. E. Koning wordt benoemd
verklaard tot lid van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal de heer J. D.
Blaauw;

een, dd. 3 januari 1978 houdende
mededeling dat de heer J. D. Blaauw
hem heeft bericht dat hij zijn benoe-
ming aanneemt;

een, dd. 4 januari 1978 ten geleide
van een afschrift van zijn besluit van
die datum waarbij in de vacature, ont-
staan door het ontslag nemen van me-
vrouw E. Veder-Smit wordt benoemd
verklaard tot lid van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal de heer F. Bolke-
stein;

een, dd. 6 januari 1978 houdende
mededeling dat de heer F. Bolkestein
hem heeft bericht dat hij zijn benoe-
ming aanneemt;

een, dd. 3 januari 1978 ten geleide
van een afschrift van zijn besluit van
die datum waarbij in de vacature, ont-
staan door het ontslag nemen van de
heer D. F. van der Mei wordt benoemd
verklaard tot lid van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal de heer W. J.
Deetman;

een, dd. 3 januari 1978 houdende
mededeling dat de heer W. J. Deetman
hem heeft bericht dat hij zijn benoe-
ming aanneemt;

een, dd. 9 januari 1978 ten geleide
van een afschrift van zijn besluit van
die datum waarbij in de vacature, ont-
staan door het ontslag nemen van de

heer D. Duinker wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer W. F. Duisenberg;

een, dd. 11 januari 1978 houdende mededeling dat de heer W. F. Duisenberg hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 30 december 1977 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van mevrouw N. Smit-Kroes wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer A. A. M. E. van Erp;

een, dd. 3 januari 1978 houdende mededeling dat de heer A. A. M. E. van Erp hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 3 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van mevrouw J. G. Kraaijveld-Wouters wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer G. Gerritse;

een, dd. 3 januari 1978 houdende mededeling dat de heer G. Gerritse hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 9 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer C. A. van den Anker wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer J. A. van Kemenade;

een, dd. 11 januari 1978 houdende mededeling dat de heer J. A. van Kemenade hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 9 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer G. A. Q. Niessen wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer J. Pronk;

een, dd. 11 januari 1978 houdende mededeling dat de heer J. Pronk hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 30 december 1977 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer Th. M. Hazekamp wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer H. J. L. G. Seijben;

een, dd. 3 januari 1978 houdende mededeling dat de heer H. J. L. G. Seijben hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 11 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer B. van der Lek wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer A. G. van der Spek;

een, dd. 16 januari 1978 houdende mededeling dat de heer A. G. van der Spek hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 9 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer A. A. G. van Mierlo wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer A. Stemerding;

een, dd. 11 januari 1978 houdende mededeling dat de heer A. Stemerding hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 9 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer C. A. de Kam wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer M. van der Stoel;

een, dd. 11 januari 1978 houdende mededeling dat de heer M. van der Stoel hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

een, dd. 2 januari 1978 ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum waarbij in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van mevrouw Giphart-Jabaay wordt benoemd verklaard het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer J. M. den Uyl;

een, dd. 11 januari 1978 houdende mededeling dat de heer J. M. den Uyl hem heeft bericht dat hij zijn benoeming aanneemt;

Volgens de in handen van de commissie gestelde besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau van 20 en 30 december 1977, 2, 3, 4, 9 en 11 januari 1978 zijn de heren B. Bakker, M. Beinema, J. D. Blaauw, F. Bolkestein, W. J. Deetman, W. F. Duisenberg, A. A. M. E. van Erp, G. Gerritse, J. A. van Kemenade, J. Pronk, H. J. L. G. Seijben, A. G. van der Spek, A. Stemerding, M. van der Stoel en J. M. den Uyl benoemd verklaard tot lid van de Kamer met inachtneming van de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel N 19 van de Kieswet. Deze rangschikking is opgenomen in het besluit van het Centraal Stembureau, voorkomende in het bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant van 31 mei 1977.

Hieruit is gebleken dat de heren B. Bakker, M. Beinema, J. D. Blaauw, F. Bolkestein, W. J. Deetman, W. F. Duisenberg, A. A. M. E. van Erp, G. Gerritse, J. A. van Kemenade, J. Pronk, H. J. L. G. Seijben, A. G. van der Spek, A. Stemerding, M. van der Stoel en J. M. den Uyl terecht benoemd zijn verklaard.

Uit de bij de geloofsbriefen gevoegde uittreksels uit de persoons/geboorteregisters blijkt dat de heren B. Bakker, J. D. Blaauw, F. Bolkestein, W. J. Deetman, A. A. M. E. van Erp, G. Gerritse en H. J. L. G. Seijben de vereiste leeftijd hebben bereikt.

Uit het feit dat zij reeds eerder lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn geweest blijkt dat de heren M. Beinema, W. F. Duisenberg, J. A. van Kemenade, J. Pronk, A. G. van der Spek, A. Stemerding, M. van der Stoel en J. M. den Uyl de vereiste leeftijd hebben bereikt.

Uit de bij de geloofsbriefen gevoegde stukken blijkt voorts, dat zij geen betrekkingen bekleden, welke onverenigbaar zijn met het lidmaatschap der Kamer, terwijl aan de commissie ten aanzien van hen niet van enige omstandigheid is gebleken, welke hun Nederlandschap in twijfel zou moeten doen trekken, noch van enige andere omstandigheid, ten gevolge waarvan zij op grond van artikel 94 van de Grondwet van de verkiesbaarheid ontzet zouden zijn.

De commissie heeft derhalve de eer voor te stellen als lid der Kamer toe te laten de heren B. Bakker, M. Beinema, J. D. Blaauw, F. Bolkestein, W. J. Deetman, W. F. Duisenberg, A. A. M. E. van Erp, G. Gerritse, J. A. van Kemenade, J. Pronk, H. J. L. G. Seijben, A. G. van der Spek, A. Stemerding, M. van der Stoel en J. M. den Uyl nadat zij de voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zullen hebben afgelegd.